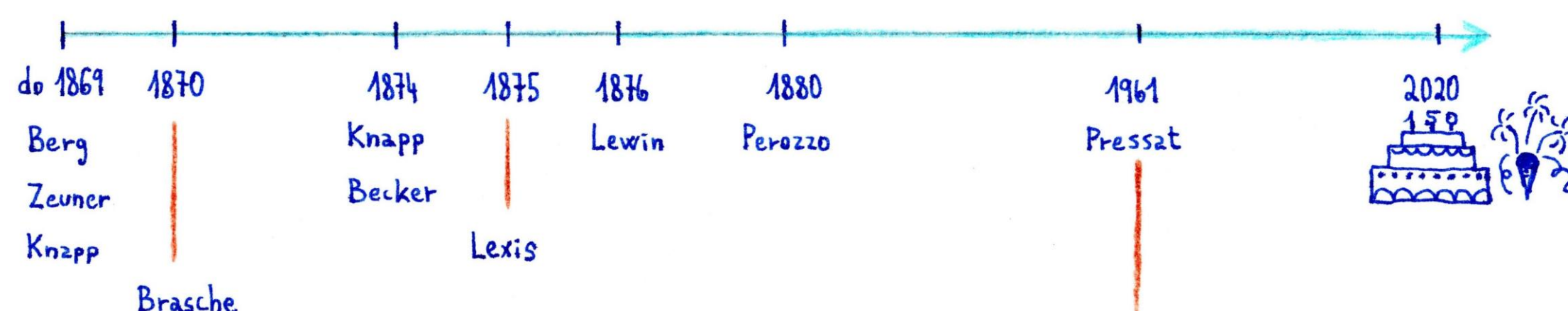

150 let Brascheho demografické sítě

Lexisův diagram, nebo také demografická síť, je jedním z praktických nástrojů sloužících k zobrazování demografických dat. Jeho název připomíná osobnost německého vědce Wilhelma H. R. A. Lexise, jehož přičiněním se začala preferovat agregace počtů demografických událostí do hlavních souborů, místo užívání individuálních čar života při zobrazování demografických dat. Je ovšem i autorem současné podoby demografické sítě?

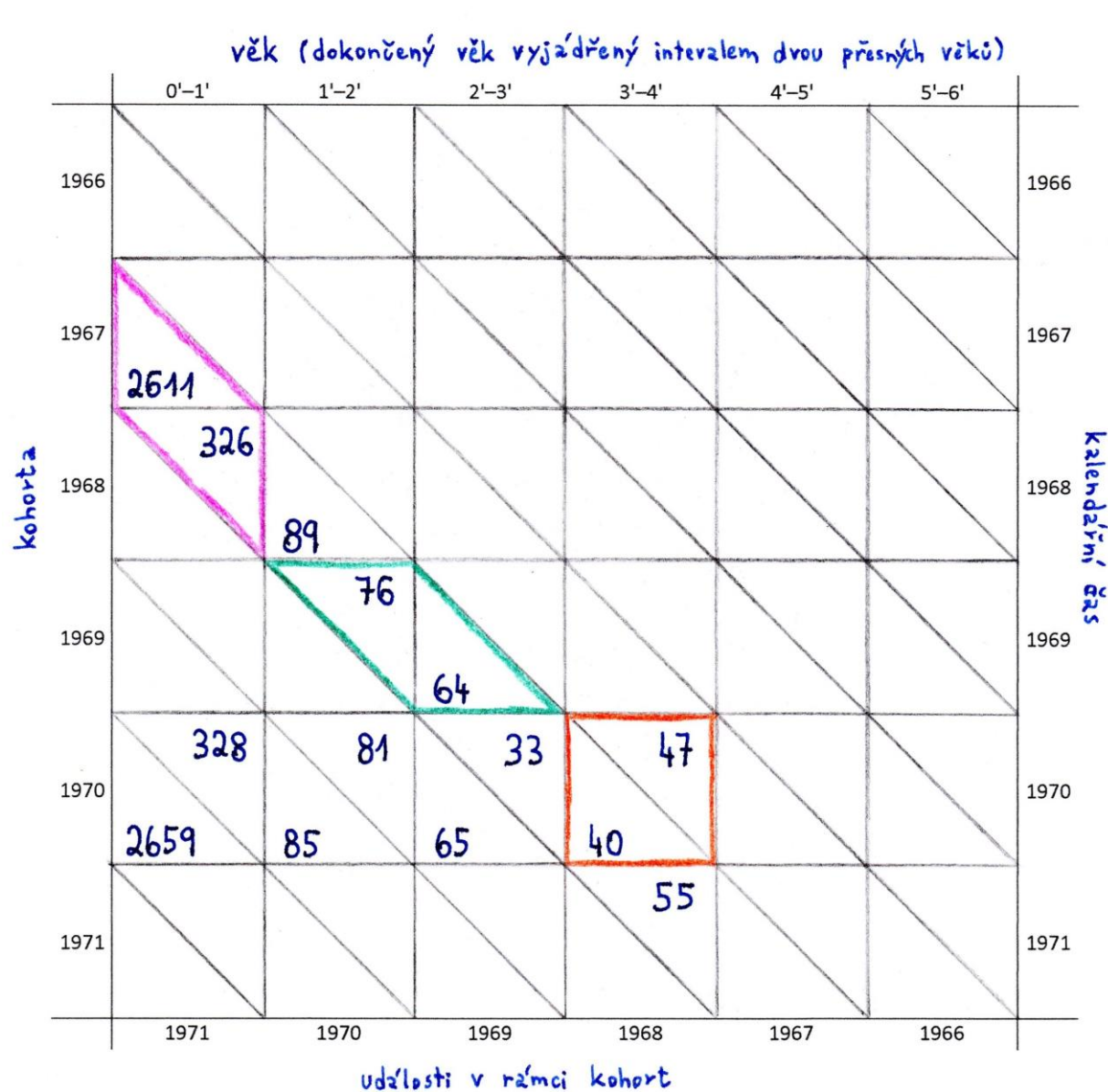
Z historie

Zobrazování demografických dat v grafické podobě zažívalo mezi lety 1870–1880 velmi dynamickou etapu jeho vývoje. Následující časová linie připomíná osobnosti, které s ním jsou spojovány:

Demografické události?

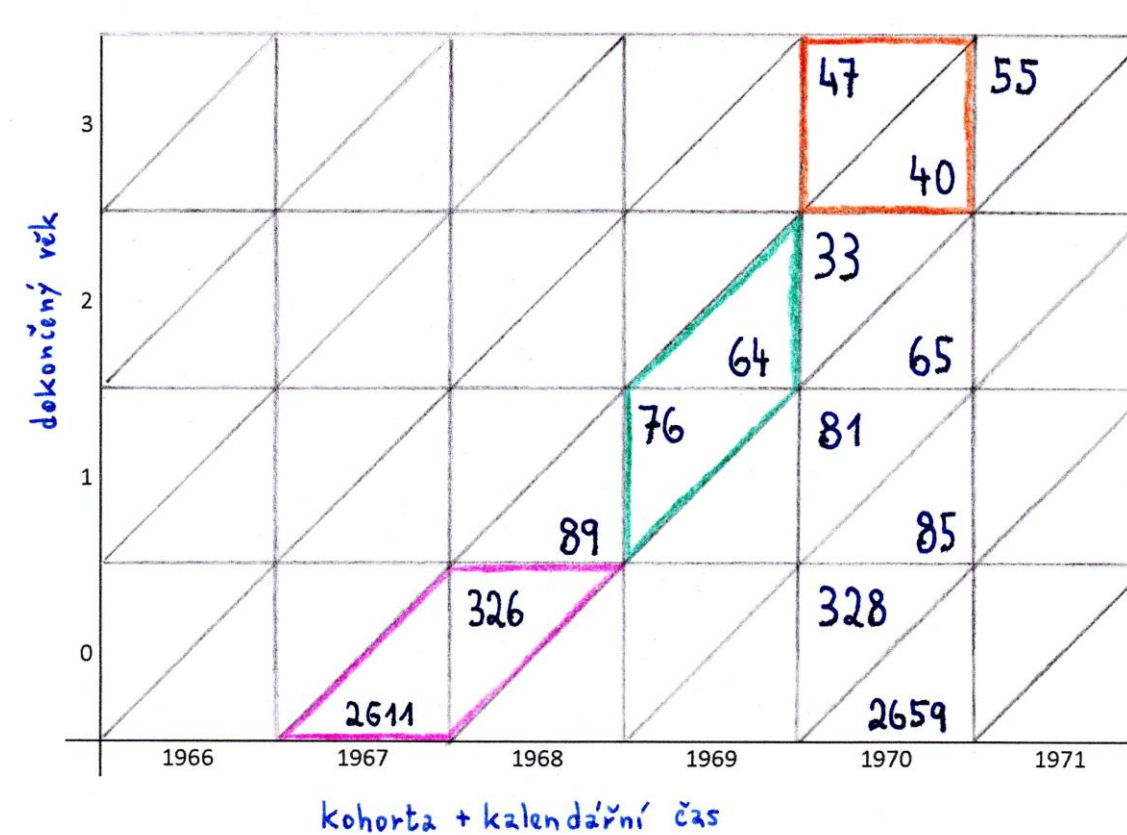
Takovými událostmi je narození, úmrtí a všechny další, které na tyto dvě mají přímý vliv (např. sňatek, rozvod, ovdovění, nemoc apod.)

Při otočení Brascheho grafu o 90 stupňů doleva a zjednodušení informací zobrazených na jednotlivých osách dostaneme dnes nejběžněji využívanou Pressatovu verzi.

Legenda

- 1. hlavní soubor událostí
- 2. hlavní soubor událostí
- 3. hlavní soubor událostí

„Zákony života nám ukládají vyzkoušet všechny možné varianty, abychom se nakonec stejně vrátili k té první.“
(doktor Vlach, seriál Saturnin)

V grafech jsou zobrazena vybraná data za příslušné roky z demografických ročenek, které vydává Český statistický úřad. Zobrazované údaje jsou počty zemřelých dětí do 3 dokončených let věku, a to jednak za rok 1970 (v Pressatově verzi grafu je představují data ve sloupci), ale také za kohortu 1967 (v témže grafu).

Kdybychom chtěli vědět kolik dětí narozených v roce 1967 zemřelo do 3 let, sečetli bychom všechny hodnoty v **reálné kohortě** 1967 (šikmý sloupec). V obou grafech dojdeme k počtu 3294.

Kdybychom chtěli vědět, kolik dětí do 3 let zemřelo právě v roce 1970, sečetli bychom všechny hodnoty ve **fiktivní kohortě** 1970 (sloupec) a dostali bychom se k počtu 3338.

Barevně jsou v grafech vyznačeny hlavní soubory událostí, ve kterých se události sčítají a dále se využívají při výpočtech demografických ukazatelů.

1. Hlavní soubor událostí

V rámci reálné kohorty 1967 zemřelo v dokončeném věku 0 let 2937 kojenců.

2. hlavní soubor událostí

V rámci reálné kohorty 1967 zemřelo v roce 1969 celkem 140 dětí, z toho 76 v dokončeném věku 1 roku a 64 v dokončeném věku 2 roky.

3. hlavní soubor událostí

V rámci fiktivní kohorty 1970, zemřelo v dokončeném věku 3 let 87 dětí.

Kohorta?

Kohortou chápeme soubor všech osob, které na začátku jejich statistického sledování prožily ve stejném časovém úseku (např. rok) společnou událost (např. narození).

Rozlišujeme kohortu **reálnou** a **fiktivní**. U reálné došlo skutečně u všech v daný časový interval k prvotní události, u fiktivní sledujeme, jaká událost se v daném časovém intervalu stala jednotlivým reálným kohortám.

Přes obecnou známost pojmu Lexisův diagram (=demografická síť) jsou ještě další dvě jména, která by se s současným všeobecně rozšířeným způsobem zobrazování měla do budoucna spojit více, Brasche a Pressat.

Vypracoval:

Bc. Martin Vondrášek
VondrasekMartin@seznam.cz

Zdroje informací:

HULÍKOVÁ, K., KURTINOVÁ, O. 2018. Lexis in Demography. Springer International Publishing, SpringerBriefs in Population Studies, 89 p. Series ISSN 2211-3215. eBook ISBN 978-3-319-67992-1. Dostupné online: <https://www.springer.com/gp/book/9783319679907>

Zdroje dat:

Český statistický úřad. (2020). Demografické ročenky (pramenná díla) 1950–1969, Dostupné online: https://www.czso.cz/csu/czso/casova_rada_demografie_1969_1950. Datum citace 03-31-2020.

Český statistický úřad. (2020). Demografické ročenky (pramenná díla) 1970–1989, Dostupné online: https://www.czso.cz/csu/czso/casova_rada_demografie_1989_1970. Datum citace 03-31-2020.